

Nasilje in viktimizacija v slovenskih zaporih¹

VARSTVOSLOVJE
leto 2026
letn. 28
str. 1–21

Rok Hacin, Gorazd Meško

Namen prispevka:

Namen prispevka je identificirati povezave med specifičnimi deprivacijskimi in importacijskimi dejavniki zapore ter viktimizacijo in odklonskim vedenjem obsojencev v času prestajanja zaporne kazni.

Metode:

Opravljen je bil kvantitativna študija na nacionalnem vzorcu obsojencev v Sloveniji. Študija je bila izvedena v vseh slovenskih zaporih in prevzgojnem domu. Uporabljene so bile opisne statistike in hi-kvadrat testi.

Ugotovitve:

Analize statističnih podatkov so pokazale, da se oblika nastanitve, povratništvo in vključenost v tretmajske programe povezujejo z verjetnostjo viktimizacije in kršitvami pravil oziroma odklonskim vedenjem obsojencev med prestajanjem zaporne kazni. Rezultati hkrati kažejo, da obstaja pri obsojencih, ki so jih v času prestajanja kazni viktimizirali soobsojenci ali zaporski delavci, večja verjetnost za odklonsko vedenje, vključno z nasiljem.

Omejitve/uporabnost raziskave:

Omejitve študije se nanašajo na značilnosti vzorca, možnosti podajanja socialno zaželenih odgovorov anketirancev in omejenosti pri interpretaciji vzročno-posledičnih zvez med dejavniki, ki se povezujejo z viktimizacijo in odklonskim vedenjem obsojencev.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

V prispevku je predstavljena prva kvantitativna empirična študija o odklonskem vedenju in viktimizaciji v zaporskem okolju v Sloveniji, ki temelji na nacionalnem vzorcu obsojencev.

Ključne besede: zapor, nasilje, viktimizacija, povratništvo, Slovenija

UDK: 343.8:343.9(497.4)

¹ Prispevek je nastal v okviru temeljnega raziskovalnega projekta (J5-70184): »Legitimnost, odnosi med zaporskimi akterji in obravnava obsojencev v sodobnem zaporskem sistemu v Sloveniji« (2026–2028), ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

VIOLENCE AND VICTIMISATION IN SLOVENIAN PRISONS

Purpose:

The purpose of this paper is to identify correlations between specific deprivation and importation factors within the prison environment and prisoners' victimisation and deviant behaviour during imprisonment.

Design/Methods/Approach:

A quantitative study was conducted on a national sample of prisoners in Slovenia. The study was conducted in all Slovenian prisons and a correctional home. Descriptive statistics and chi-square tests were used.

Findings:

The statistical analyses showed that the type of accommodation, recidivism, and participation in treatment programmes were associated with the likelihood of victimisation and rule violations and deviant behaviour among prisoners during imprisonment. The results also indicated that prisoners who had been victimised during imprisonment by fellow prisoners or prison staff were more likely to engage in deviant behaviour, including violence.

Research Limitations/Implications:

The study's limitations concern the sample characteristics, the potential for socially desirable responses among participants, and the limited ability to infer causal relationships among factors associated with prisoners' victimisation and deviant behaviour.

Originality/Value:

This paper presents the first quantitative empirical study of deviant behaviour and victimisation in the prison environment in Slovenia based on a national sample of prisoners.

Keywords: prison, violence, victimisation, recidivism, Slovenia

UDC: 343.8:343.9(497.4)

1 UVOD

Eden izmed primarnih namenov zaporne kazni je onemogočanje storilcev (angl. *incapacitation*) in jim s tem onemogočiti izvajanje novih kaznivih dejanj v družbi v času prestajanja kazni. Tovrstna oblika kaznovanja jim ne preprečuje, da bi izvrševali kazniva dejanja v zaporu, kar predstavlja problem za zaprte osebe, zaporske delavce kot tudi za uspešno reintegracijo posameznikov po prestani kazni (Modvig, 2014). Nasilje in posledična viktimizacija v zaporskem okolju neposredno ogrožata varnost osebja in zaprtih oseb (van Ginneken in Wooldredge, 2024). Nasilje in druga odklonska ravnanja (npr. tatvine, preprodaja drog) hkrati posredno ogrožajo varnost zaporskih akterjev in vplivajo na sovražno klimo v

zaporih, ki spodbuja povračilne ukrepe in spodkopava avtoriteto zaposlenih (Skarbek, 2016). Izvajanje oziroma doživljanje nasilja med prestajanjem kazni ima posledice tudi po prestani kazni, saj se storilci in žrtve težje ponovno vključijo (tj. reintegracija) nazaj v skupnost oziroma nadaljujejo z izvrševanjem kaznivih dejanj (Cochran in Mears, 2017; Trulson idr., 2011).

Daquin in Daigle (2021) sta izpostavila, da sta odklonsko vedenje in viktimizacija v zaporu pogosto povezani. Razlikovanje med viktimizacijo in odklonskim vedenjem obsojencev med prestajanjem kazni je prispevalo k lažni dihotomiji med žrtvijo in storilci, saj se pri tovrstnem razlikovanju zanemari odnos med žrtvijo in storilcem, vključno s (so)odgovornostjo žrtve/storilca, kot tudi možnost prekrivanja žrtve in storilca (Toman, 2019). Žrtev in storilec sta lahko povezana na naslednje načine: (1) posameznik je lahko žrtev in storilec v istem incidentu (npr. v pretepu ni nujno, da tisti, ki je začel pretep, tudi konča kot »zmagovalec«), (2) izkušnja ali grožnja z viktimizacijo je lahko vzrok za kasnejše odklonsko vedenje, (3) nasilnemu incidentu lahko sledijo povračilni ukrepi, ki privedejo do viktimizacije, in (4) individualni dejavniki lahko prispevajo k višji verjetnosti za nasilje in viktimizacijo (npr. pripadnost tolpi) (Edgar idr., 2003; Jacobs in Wright, 2006; McCorkle, 1992; van Ginneken in Wooldredge, 2024).

Samo zaporsko okolje predstavlja prostor, kjer so na majhnem prostoru združeni motivirani storilci, ki so predhodno že viktimizirali druge, kot tudi posamezniki, ki so ranljivi, da postanejo tarče (Howard idr., 2020; Mazerolle idr., 2007). Posamezniki so med prestajanjem zaporne kazni izpostavljeni različnim oblikam viktimizacij, vključno s fizičnimi in spolnimi napadi (Zweig idr., 2015). Kljub temu pa študije kažejo, da je temno polje viktimizacij v zaporskem okolju ogromno (Wolff idr., 2007). V študiji se osredotočamo na preverbo povezanosti med dejavniki v zaporskem okolju (obliki nastanitve) in individualnimi značilnostmi (povratništvom in vključenostjo v tretmajske programe) ter viktimizacijo in odklonskim vedenjem obsojencev med prestajanjem zaporne kazni. Hkrati preverjamo povezanost med viktimizacijo obsojencev, ki so jo povzročili soobsojenci ali zaporski delavci, ter njihovim odklonskim vedenjem med prestajanjem zaporne kazni. V prispevku najprej predstavimo različne oblike viktimizacij in odklonskega vedenja ter dejavnike, ki vplivajo na oba pojava v zaporskem okolju. Sledi predstavitev slovenskega zaporskega sistema, kjer se osredotočimo na trend konfliktov med zaporskimi akterji. V drugem delu prispevka se osredotočimo na metode in rezultate statističnih analiz, s katerimi smo preverjali povezanost med različnimi dejavniki ter viktimizacijo in odklonskim vedenjem obsojencev med prestajanjem kazni. V zaključku prispevka razpravljamo o pomenu ugotovitev in predstavimo omejitve študije.

2 NASILJE IN VIKTIMIZACIJA V ZAPORSKEM OKOLJU

Vzroki za pojav nasilja in viktimizacije v zaporskem okolju izhajajo iz številnih prikrajšanj (deprivacij), ki jih povzroča kazen zapora, in dejavnikov, ki jih zaprte osebe »prinesejo« s seboj v zapor. Začetni kontrastni pogledi deprivacijske (angl. *deprivation theory*) in importacijske teorije (angl. *importation theory*) so bili sčasoma integrirani v širšo teorijo o prilagoditvi na zaporsko okolje (Clemmer,

1940; Steiner, 2018), ki poleg institucionalnih in individualnih dejavnikov vključuje tudi kontekstualne in situacijske dejavnike, ki vplivajo na pojav nasilja v zaporskem okolju (Goossens idr., 2023; Hochstetler in DeLisi, 2005; van Ginneken in Wooldredge, 2024). Yim idr. (2024) so identificirali tri skupine dejavnikov, ki vplivajo na odklonsko vedenje v zaporskem okolju: (1) sociodemografski dejavniki (starost, zakonski stan in izobrazba), (2) predzaprorske značilnosti (nizka samokontrola, resnost kaznivega dejanja, uporaba drog, predhodna kaznovanost, kriminogeni prijatelji) in (3) institucionalne rutine in izkušnje (dolžina prestane kazni, viktimizacija in vpetost v tretmajske programe).

Van Ginneken in Wooldredge (2024) sta izpostavila, da se tveganje za izvajanje kaznivih dejanj ali viktimizacijo v zaporih poveča, ko postane okolje sovražno do zakonite avtoritete (tj. zaporskih delavcev) in/ali ko zapor ne morejo ponuditi smiselnih dejavnosti, ki bi zaposlile zaprte osebe in jih spodbujale k spremembi vedenja. Sykes (1958) je izpostavil, da se zaprte osebe prilagodijo in odzivajo na deprivacije zaporskega okolja, ki se kažejo v obliki izgube svobode, avtonomije, zasebnosti, materialnih dobrin in heteroseksualnih odnosov. V kontekstu pojava nasilja v zaporskem okolju so bili poleg omenjenih deprivacij kot vzroki identificirani tudi značilnosti zavora (velikost zavora, prezasedenost), zaporskega režima (strogost ter omejen dostop do rekreacije) ter individualne izkušnje zaporne kazni (npr. subjektivno doživljanje življenjskih pogojev, odnosi z zaporskimi delavci in sodelovanje v tretmajskih programih) (Beijersbergen idr., 2015; Bosma idr., 2020; Jiang in Fisher-Giorlando, 2002; O'Donnell in Edgar, 1998; Reisig in Meško, 2009; Steiner idr., 2017; van Ginneken in Wooldredge, 2024). Poleg samih deprivacij zaporskega okolja na viktimizacijo in odklonsko vedenje zaprtih oseb vplivajo tudi njihove predispozicije (tj. individualne značilnosti), med katere prištevamo starost, spol, pripadnost rasnim ali etničnim manjšinam, predhodna kaznovanost (predvsem zgodovina nasilnih kaznivih dejanj), pripadnost tolпам in problemi z duševnim zdravjem ter odvisnostjo (Berg in DeLisi, 2006; Bosma idr., 2020; Howard idr., 2020; Steiner in Wooldredge, 2020; Steiner idr., 2017; Wolff idr., 2009). Toman (2019) je izpostavil, da isti deprivacijski in importacijski dejavniki pogosto vplivajo na odklonsko vedenje kot tudi na viktimizacijo zaprtih oseb.

Neustrezno oziroma pretirano strogo zaporsko okolje ne odvrča storilcev od kriminalitete, temveč jih izpostavlja (nepotrebni) viktimizaciji (Listwan idr., 2013; Windzio, 2006). Rigidnost in pretirano strog administrativni pristop k upravljanju zaporov vodi v povečano prizonizacijo (angl. *prisonization*) obsojencev in nemir oziroma povečano število incidentov (Huebner, 2003; Reisig in Lee, 2000); prizonizacija je izraz, ki označuje proces, v katerem obsojenci prevzemajo norme, vrednote in vedenjske vzorce zaporske subkulture (Clemmer, 1940). Izguba občutka nadzora in avtonomije vpliva na odklonsko vedenje zaprtih oseb ter razvoja občutkov nemoči, depresije in anksioznosti (Goodstein idr., 1984; Wright, 1991, 1993). V zaporih, kjer zaporski delavci uveljavljajo nadzor nad zaprtimi osebami primarno z uporabo prisilnih sredstev, je pojav odklonskega vedenja zaprtih oseb, vključno z nasiljem, pogostejše (Colvin, 1992). Kot že omenjeno, na samo odklonsko vedenje vplivajo tudi individualne značilnosti zaprtih oseb. Impulzivnost in ekstravertiranost kot tudi povečana agresivnost in strah so bolj

prisotni pri mlajših obsojencih, kar vpliva na pogostejšo nasilnost (Listwan idr., 2014; Wooldredge idr., 2001).

Zaprte osebe, ki so bile viktimizirane ali bile priča viktimizacijam drugih obsojencev, lahko razvijejo dolgoročne psihološke težave, vključno z depresijo, posttravmatsko stresno motnjo in/ali drugimi zdravstvenimi težavami (Boxer idr., 2009; Hochstetler idr., 2004; Listwan idr., 2014). Hkrati izpostavljenost napadom ali grožnjam povečuje verjetnost kasnejše nasilnosti žrtev in zlorabo prepovedanih drog (Zweig idr., 2015). Na razvoj psiholoških in drugih zdravstvenih težav zaprtih oseb vplivajo oblike kot tudi pogostost viktimizacij. Razvoj različnih bolezni in motenj je pogostejši pri posameznikih, ki so izkusili večkratne nasilne in/ali spolne viktimizacije (Finkelhor idr., 2007, 2009; Ford idr., 2010; Snyder idr., 2012; Turner idr., 2010). Določene skupine zaprtih oseb so še posebej ranljive za nasilno viktimizacijo. Mednje sodijo posamezniki, ki prvič prestajajo zaporno kazen, posamezniki z duševnimi motnjami, pripadniki tolpe ter fizično šibkejši posamezniki; slednji so pogosto tarče večjih in močnejših obsojencev (Austin idr., 2006; Dumond, 2003; Fagan idr., 1996; Listwan idr., 2014).

Na samo viktimizacijo zaprtih oseb pa ne vplivajo zgolj soobsojenci, temveč tudi zaporski delavci. Zaporski delavci, predvsem pazniki, imajo veliko diskrecijsko pravico kdaj in v kolikšni meri uporabiti prisilna sredstva in druge oblike sile nad obsojenci. Posledično lahko pride do zlorab in pretirane uporabe nasilja nad zaprtimi osebami, kot rezultat neustreznih zakonskih določil, prezasedenosti v zaporih, nasilne pazniške subkulture, korupcije, nevarnosti na delovnem mestu, izčrpanosti ipd. (Bello in Matshaba, 2025; Higgins idr., 2022; Rembert idr., 2022; Schultz, 2023).

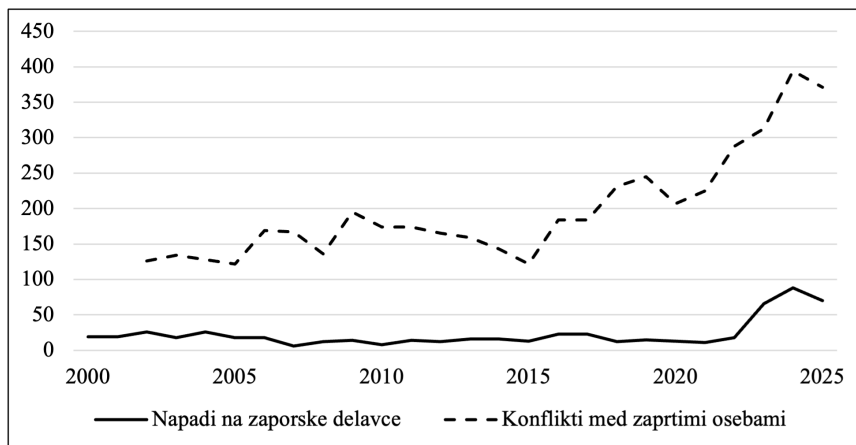
Listwan idr. (2014) so izpostavili zaščitne dejavnike, ki preprečujejo viktimizacijo posameznikov v zaporskem okolju. Na zmanjševanje viktimizacije vplivajo: obstoj podpora zaporskih delavcev obsojencem med prestajanjem kazni (Colvin, 2007), zaposlitev in/ali sodelovanje v izobraževalnih aktivnostih (Perez idr., 2010; Wooldredge, 1994) kot tudi v verskih aktivnostih (Clear idr., 2000; Johnson idr., 1997). Sodelovanje zaprtih oseb v delovnih aktivnostih, izobraževanju in/ali tretmajskega programih, s praktičnega vidika omogoča zaporskim delavcem večji nadzor nad njimi in posledično manj priložnosti za viktimizacijo. V nadaljevanju predstavljamo slovenski zaporski sistem in pojavnost konfliktov med zaporskimi akterji.

3 SLOVENSKI ZAPORSKI SISTEM IN KONFLIKTI MED ZAPORSKIMI AKTERJI

Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij je znotraj Ministrstva za pravosodje odgovorna za izvrševanje kazenskih sankcij, vključno z izvajanjem pripora, kazni zapore, nadomestnega zapore in vzgojnega ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom. Sama uprava je razdeljena na osem organizacijskih enot (Generalni urad, prevzgojni dom in šest zavodov za prestajanje kazni zapore (v nadaljevanju zapor)), ki delujejo na 15 lokacijah po Sloveniji. V vsakem zaporu so vzpostavljeni trije varnostni režimi (odprti, polodprti in zaprti), ki se medsebojno razlikujejo glede stopnje zavarovanja in omejevanja gibanja.

Gledano celostno je zaporski sistem usmerjen v resocializacijo in reintegracijo obsojencev (Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij [URSIKS], n. d.). Zaporski sistem se v zadnjem obdobju sooča s številnimi izzivi, kot so pomanjkanje zaporskih delavcev, velika fluktuacija osebja ter spremembe v značilnosti zaporske populacije. Slednja se kaže v povečanem številu tujcev in odvisnikov od prepovedanih substanc med zaprtimi osebami. Vse navedene spremembe vplivajo, ne zgolj na vsakodnevno organizacijo življenja in dela v zaporih, temveč tudi na varnostno situacijo. Na grafu 1 je predstavljeno gibanje napadov na zaporske delavce in konfliktov med zaprtimi osebami v obdobju 2000–2025 oziroma 2003–2025. Število napadov na zaporske delavce je v obravnavanem obdobju narastlo za 268,4 % (z 19 v letu 2000 na 70 v letu 2025); največje število napadov (84) je bilo zabeleženih v letu 2024. Večina napadov na zaporske delavce je bila v obliki groženj. Število napadov na zaporske delavce je relativno stagniralo do leta 2022, ko je bil zabeležen izrazit porast v letih 2023 in 2024, zaradi velike prezasedenosti zaporov ob hkratnem naraščanju števila tujcev (URSIKS, 2024, 2025). V letu 2025 je število napadov upadlo. Gledano celostno je število konfliktov med zaprtimi osebami naraščalo skozi celotno opazovano obdobje. Število konfliktov je narastlo s 126 konfliktov v letu 2003 na 371 v letu 2025 (194,4-odstotni porast). Največje število konfliktov je bilo zaznано v letu 2024 (394 konfliktov). Pri omejevanju konfliktov se pravosodni policisti soočajo predvsem s problematiko: (1) zagotavljanja stalne fizične prisotnosti med zaprtimi osebami zaradi pomanjkanja osebja in (2) nepoznavanja jezika zaprtih oseb, ki prihajajo iz tujih držav (URSIKS, 2026).

Graf 1
*Konflikti med
zaporskimi
akterji v Sloveniji
(vir: URSIKS,
2001–2026)*

* Napad na zaporske delavce označuje vse grožnje, napade in poskuse, ki so se končali brez posledic, bolečin, sledi poškodb, težjih poškodb in psihičnih posledic za zaporske delavce.

4 METODE

Študija, predstavljena v tem prispevku, je bila del obsežnejše študije o legitimnosti in odnosih v zaporskem okolju in je bila izvedena v celotnem slovenskem

zaporskem sistemu. Merski instrument predstavlja modificiran del vprašalnika *Prison Climate Questionnaire* (PCQ), ki se nanaša na viktimizacijo (angl. *victimization*) in vedenje (angl. *behaviour*) (Bosma idr., 2020). Za izvedbo študije in uporabo merskega instrumenta je bila pridobljena odobritev etične komisije Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. Samo izvedbo študije pa je odobril Generalni urad Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij. K sodelovanju v anketiranju, ki je potekalo od 9. 3. 2026 do 10. 4. 2026 v celotnem zaporskem sistemu, so bili povabljeni vsi polnoletni obsojenci (pravnomočno obsojeni posamezniki) in posamezniki v Prevezgojnem domu Radeče. V anketiranju so lahko sodelovali posamezniki, ki so razumeli slovenski, hrvaški, bosanski, srbski ali angleški jezik, saj so bili to jeziki, razumljivi raziskovalcem. Anketiranje se je začelo s predstavitvijo študije, nakar so bili vprašalniki razdeljeni zainteresiranim obsojencem (metoda »papir in svinčnik«). Sodelovanje v študiji je bilo prostovoljno, raziskovalci pa so zagotovili tajnost odgovorov. Anketiranje je potekalo na tri načine, in sicer: (1) anketiranje posameznih obsojencev v njihovih sobah, (2) hkratno anketiranje večjega števila obsojencev, ki so se zbrali v skupnih sobah, in (3) anketiranje, kjer je bil obsojencu puščen vprašalnik s kuverto, v katero je zapečatil izpolnjen vprašalnik ter jo predal raziskovalcem ali pustil na predhodno dogovorjenem mestu, kjer so jo prevzeli raziskovalci; slednja metoda se je uporabila redko. Po prepisu odgovorov anketirancev v elektronsko obliko so bili le-ti analizirani s programskim orodjem IBM SPSS Statistics 31.0.

4.1 VZOREC

V študiji je sodelovalo 252 obsojencev, kar je predstavljalo 24,21 % vseh obsojencev, ki so v času študije prestajali zaporno kazen. V končni vzorec je bilo vključenih 239 obsojencev, saj so bili izločeni tisti, ki niso izpolnili delov vprašalnika, ki so se nanašali na nastanitev, povratništvo, sodelovanje v tretmajskih programih in preteklo nasilno viktimizacijo. V vzorcu so prevladovali moški (89,1 %), kar odraža strukturo obsojencev po spolu v slovenskem zaporskem sistemu. Večina obsojencev ni sodelovala v tretmajskih programih (75,7 %) in je bila nastanjena v skupinskih sobah (76,9 %). Več kot polovica obsojencev v vzorcu je bila povratnikov (54,0 %). Večina obsojencev v preteklosti ni bila žrtev fizičnega napada zaporskega delavca (84,1 %) ali soobsojenca (62,8 %). V nadaljevanju so predstavljeni rezultati hi-kvadrat testov, s katerimi smo preverjali povezanost med nastanitvijo, povratništvom in vključenostjo v tretmajske programe ter viktimizacijo in odklonskim vedenjem (tj. kršitev pravil) obsojencev.

5 REZULTATI

V tabelah so predstavljeni veljavni odstotki (angl. *valid percent*), ki so izračunani brez upoštevanja manjkajočih oziroma neveljavnih odgovorov; pri spremenljivkah je število manjkajočih odgovorov variiralo od tri do šest. Rezultati hi-kvadrat testa kažejo, da med obliko nastanitve in viktimizacijo obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo uničil, kar je bilo moje«) obstaja statistična značilna povezanost ($\chi^2(1, n = 239) = 3,79, p = 0,049$). Večjemu deležu

obsojencev, nastanjenih v samskih sobah, je med prestajanjem zaporne kazni drug obsojenec uničil njegovo lastnino (53,7 %) v primerjavi z obsojenci v skupinskih sobah (38,9 %). Drugih statistično značilnih povezav med obliko nastanitve in različnimi oblikami viktimizacije obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni je soobsojenec kričal name ali mi grozil« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,66, p = 0,418$), »Med prestajanjem zaporne kazni me je soobsojenec udaril, sunil ali brcnil« ($\chi^2(1, n = 239) = 1,08, p = 0,299$), »Med prestajanjem zaporne kazni je zaporski delavec kričal name ali mi grozil« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,06, p = 0,814$), »Med prestajanjem zaporne kazni me je zaporski delavec udaril, sunil ali brcnil« ($\chi^2(1, n = 239) = 1,71, p = 0,425$) in »Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo ukradel, kar je bilo moje« ($\chi^2(1, n = 239) = 1,33, p = 0,249$)) nismo ugotovili.

Statistično značilnih povezav med obliko nastanitve in različnimi oblikami odklonskega vedenja obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni sem kričal na soobsojenca ali mu grozil« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,52, p = 0,469$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil soobsojenca« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,27, p = 0,601$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem vpil ali grozil zaporskemu delavcu« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,17, p = 0,685$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil zaporskega delavca« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,66, p = 0,416$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem uničil nekaj, kar ni bilo moje« ($\chi^2(1, n = 239) = 1,28, p = 0,258$) in »Med prestajanjem zaporne kazni sem ukradel nekaj, kar ni bilo moje« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,33, p = 0,566$)) nismo ugotovili (tabela 1).

Tabela 1
Hi-kvadrat
test: primerjava
viktimiziranosti
in kršitev pravil
med obsojenci v
samskih in sku-
pinskih sobah

	Samska soba (n = 55)		Skupinska soba (n = 184)		χ^2	df	p
	Ne	Da	Ne	Da			
Med prestajanjem zaporne kazni je soobsojenec kričal name ali mi grozil.	41,8	58,2	47,5	52,5	0,66	1	0,418
Med prestajanjem zaporne kazni me je soobsojenec udaril, sunil ali brcnil.	60,0	40,0	67,4	32,6	1,08	1	0,299
Med prestajanjem zaporne kazni je zaporski delavec kričal name ali mi grozil.	63,6	36,4	65,7	34,3	0,06	1	0,814
Med prestajanjem zaporne kazni me je zaporski delavec udaril, sunil ali brcnil.	80,0	20,0	86,7	13,3	1,71	1	0,425
Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo uničil, kar je bilo moje.	46,3	53,7	61,1	38,9	3,79	1	0,049
Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo ukradel, kar je bilo moje.	43,6	56,4	52,5	47,5	1,33	1	0,249
Med prestajanjem zaporne kazni sem kričal na soobsojenca ali mu grozil.	81,1	18,9	76,1	23,9	0,52	1	0,469
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil soobsojenca.	83,0	17,0	80,0	20,0	0,27	1	0,601
Med prestajanjem zaporne kazni sem vpil ali grozil zaporskemu delavcu.	86,8	13,2	89,0	11,0	0,17	1	0,685
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil zaporskega delavca.	96,3	3,7	93,4	6,6	0,66	1	0,416

Med prestajanjem zaporne kazni sem uničil nekaj, kar ni bilo moje.	90,9	9,1	85,1	14,9	1,28	1	0,258
Med prestajanjem zaporne kazni sem ukradel nekaj, kar ni bilo moje.	96,4	3,6	94,5	5,5	0,33	1	0,566

* Vrednosti v tabeli so izražene v veljavnih odstotkih; vsi odgovori so bili merjeni na lestvici: 0 – Ne, 1 – Da; *df* – *degrees of freedom* (stopnje prostosti).

V tabeli 2 so predstavljeni rezultati hi-kvadrat testa, s katerim smo preverjali povezanost med povratništvom ter viktimizacijo in odklonskim vedenjem obsojencev. Med obliko prestajanja kazni (prvič zaprti/povratniki) in viktimizacijo obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo ukradel, kar je bilo moje«) je bila ugotovljena statistično značilna povezanost ($\chi^2(1, n = 239) = 4,36, p = 0,037$). Večjemu deležu obsojencev, ki so predhodno že prestajali kazen zopora, je med prestajanjem kazni drug obsojenec uničil njegovo lastnino v primerjavi z obsojenci (57,0 %), ki so bili prvič kaznovani (43,4 %). Drugih statistično značilnih povezav med obliko prestajanja kazni in različnimi oblikami viktimizacije obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni je soobsojenec kričal name ali mi grozil« ($\chi^2(1, n = 239) = 3,25, p = 0,071$), »Med prestajanjem zaporne kazni me je soobsojenec udaril, sunil ali brcnil« ($\chi^2(1, n = 239) = 8,14, p = 0,367$), »Med prestajanjem zaporne kazni je zaporski delavec kričal name ali mi grozil« ($\chi^2(1, n = 239) = 3,51, p = 0,061$) in »Med prestajanjem zaporne kazni me je zaporski delavec udaril, sunil ali brcnil« ($\chi^2(1, n = 239) = 3,62, p = 0,164$)) nismo ugotovili.

Rezultati kažejo, da med obliko prestajanja kazni (prvič zaprti/povratniki) in odklonskim vedenjem obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil zaporskega delavca«) obstaja statistična značilna povezanost ($\chi^2(1, n = 239) = 4,03, p = 0,045$). Večji delež povratnikov je med prestajanjem zaporne kazni fizično napadel zaporskega delavca (9,3 %) v primerjavi z obsojenci, ki so prvič prestajali zaporno kazen (3,1 %). Drugih statistično značilnih povezav med obliko prestajanja kazni in različnimi oblikami odklonskega vedenja obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni sem kričal na soobsojenca ali mu grozil« ($\chi^2(1, n = 239) = 3,42, p = 0,065$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil soobsojenca« ($\chi^2(1, n = 239) = 3,39, p = 0,065$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem vpil ali grozil zaporskemu delavcu« ($\chi^2(1, n = 239) = 1,19, p = 0,276$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem uničil nekaj, kar ni bilo moje« ($\chi^2(1, n = 239) = 2,94, p = 0,086$) in »Med prestajanjem zaporne kazni sem ukradel nekaj, kar ni bilo moje« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,86, p = 0,353$)) nismo ugotovili.

Tabela 2

Hi-kvadrat test: primerjava viktimiziranosti in kršitev pravil med prvič obsojenimi in povratniki

	Prvič (<i>n</i> = 129)		Povratništvo (<i>n</i> = 110)		χ^2	<i>df</i>	<i>p</i>
	Ne	Da	Ne	Da			
Med prestajanjem zaporne kazni je soobsojenec kričal name ali mi grozil.	51,6	48,4	38,8	60,2	3,25	1	0,071
Med prestajanjem zaporne kazni me je soobsojenec udaril, sunil ali brcnil.	68,2	31,8	62,6	37,4	8,14	1	0,367
Med prestajanjem zaporne kazni je zaporski delavec kričal name ali mi grozil.	70,5	29,5	58,9	41,1	3,51	1	0,061

Med prestajanjem zaporne kazni me je zaporski delavec udaril, sunil ali brcnil.	88,4	11,6	80,4	19,6	3,62	1	0,164
Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo uničil, kar je bilo moje.	61,6	38,3	52,8	47,2	1,88	1	0,171
Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo ukradel, kar je bilo moje.	56,7	43,3	43,0	57,0	4,36	1	0,037
Med prestajanjem zaporne kazni sem kričal na soobsojenca ali mu grozil.	81,9	18,1	71,7	28,3	3,42	1	0,065
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil soobsojenca.	85,0	15,0	75,5	24,5	3,39	1	0,065
Med prestajanjem zaporne kazni sem vpil ali grozil zaporskemu delavcu.	90,6	9,4	86,0	14,0	1,19	1	0,276
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil zaporskega delavca.	96,9	3,1	90,7	9,3	4,03	1	0,045
Med prestajanjem zaporne kazni sem uničil nekaj, kar ni bilo moje.	89,9	10,1	82,2	17,8	2,94	1	0,086
Med prestajanjem zaporne kazni sem ukradel nekaj, kar ni bilo moje.	96,1	3,9	93,5	6,5	0,86	1	0,353

* Vrednosti v tabeli so izražene v veljavnih odstotkih; vsi odgovori so bili merjeni na lestvici: 0 – Ne, 1 – Da; *df* – *degrees of freedom* (stopnje prostosti).

Rezultati hi-kvadrat testa so pokazali, da obstaja statistično značilna povezanost med sodelovanjem v tretmajske programih ter viktimizacijo in odklonskim vedenjem obsojencev. Rezultati kažejo, da je bil večji delež obsojencev, ki so bili vključeni v tretmajske programe, žrtev vedenja, kjer je soobsojenec kričal nanje ali jim grozil (65,5 %) v primerjavi z obsojenci, ki niso bili vključeni v tretmajske programe (50 %) ($\chi^2(1, n = 239) = 4,24, p = 0,040$). Podobno so rezultati pokazali, da je bil večji delež obsojencev, ki so bili vključeni v tretmajske programe, žrtev vedenja, kjer jih je soobsojenec fizično napadel (50 %) v primerjavi z obsojenci, ki niso bili vključeni v tretmajske programe (29,2 %) ($\chi^2(1, n = 239) = 8,39, p = 0,004$). Drugih statistično značilnih povezav med sodelovanjem v tretmajske programih in različnimi oblikami viktimizacije obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni je zaporski delavec kričal name ali mi grozil« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,00, p = 0,961$), »Med prestajanjem zaporne kazni me je zaporski delavec udaril, sunil ali brcnil« ($\chi^2(1, n = 239) = 4,22, p = 0,121$), »Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo uničil, kar je bilo moje« ($\chi^2(1, n = 239) = 1,87, p = 0,172$) in »Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo ukradel, kar je bilo moje« ($\chi^2(1, n = 239) = 3,06, p = 0,080$)) nismo ugotovili.

Rezultati so pokazali ($\chi^2(1, n = 239) = 5,14, p = 0,023$), da je večji delež obsojencev, ki so bili vključeni v tretmajske programe med prestajanjem zaporne kazni uničila tujo lastnino (22,4 %) v primerjavi z obsojenci, ki niso bili vključeni v tretmajske programe (10,7 %). Podobno, so rezultati pokazali ($\chi^2(1, n = 239) = 4,41, p = 0,036$), da je večji delež obsojencev, ki so bili vključeni v tretmajske programe med prestajanjem zaporne kazni ukradla tujo lastnino (10,3 %) v primerjavi z obsojenci, ki niso bili vključeni v tretmajske programe (3,4 %). Drugih statistično značilnih povezav med obliko prestajanja kazni in različnimi

oblikami odklonskega vedenja obsojencev (»Med prestajanjem zaporne kazni sem kričal na soobsojenca ali mu grozil« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,14, p = 0,707$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil soobsojenca« ($\chi^2(1, n = 239) = 2,64, p = 0,104$), »Med prestajanjem zaporne kazni sem vpil ali grozil zaporskemu delavcu« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,46, p = 0,498$) in »Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil zaporskega delavca« ($\chi^2(1, n = 239) = 0,98, p = 0,323$)) nismo ugotovili (tabela 3).

	Tretmajski programi - DA ($n = 58$)		Tretmajski programi - NE ($n = 181$)		χ^2	df	p
	Ne	Da	Ne	Da			
Med prestajanjem zaporne kazni je soobsojenec kričal name ali mi grozil.	34,5	65,5	50,0	50,0	4,24	1	0,040
Med prestajanjem zaporne kazni me je soobsojenec udaril, sunil ali brcnil.	50,0	50,0	70,8	29,2	8,39	1	0,004
Med prestajanjem zaporne kazni je zaporski delavec kričal name ali mi grozil.	65,5	34,5	65,2	34,8	0,00	1	0,961
Med prestajanjem zaporne kazni me je zaporski delavec udaril, sunil ali brcnil.	80,7	19,3	86,5	13,5	4,22	1	0,121
Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo uničil, kar je bilo moje.	50,0	50,0	60,2	39,8	1,87	1	0,172
Med prestajanjem zaporne kazni mi je nekdo ukradel, kar je bilo moje.	40,4	59,6	53,7	46,3	3,06	1	0,080
Med prestajanjem zaporne kazni sem kričal na soobsojenca ali mu grozil.	75,4	24,6	77,8	22,2	0,14	1	0,707
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil soobsojenca.	73,2	26,8	83,1	16,9	2,64	1	0,104
Med prestajanjem zaporne kazni sem vpil ali grozil zaporskemu delavcu.	86,0	14,0	89,3	10,7	0,46	1	0,498
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil zaporskega delavca.	91,4	8,6	94,9	5,1	0,98	1	0,323
Med prestajanjem zaporne kazni sem uničil nekaj, kar ni bilo moje.	77,6	22,4	89,3	10,7	5,14	1	0,023
Med prestajanjem zaporne kazni sem ukradel nekaj, kar ni bilo moje.	89,7	10,3	96,6	3,4	4,41	1	0,036

Tabela 3
Hi-kvadrat test: primerjava viktimiziranosti in kršitev pravil med obsojenci glede na vključenost v tretmajske programe

* Vrednosti v tabeli so izražene v veljavnih odstotkih; vsi odgovori so bili merjeni na lestvici: 0 – Ne, 1 – Da; df – degrees of freedom (stopnje prostosti).

V tabelah 4 in 5 so predstavljeni rezultati hi-kvadrat testov, s katerimi smo preverjali povezanost med nasilno viktimiziranostjo (obsojenci in zaporski delavci) ter odklonskim vedenjem obsojencev. Rezultati so pokazali, da obstaja statistično značilna povezanost med preteklo nasilno viktimizacijo obsojencev nad soobsojenci in naslednjim odklonskim vedenjem: (1) kričanje ali grožnje

soobsojencu ($\chi^2(1, n = 239) = 15,56, p < 0,001$), (2) fizični napad na soobsojenca ($\chi^2(1, n = 239) = 20,50, p < 0,001$), (3) kričanje ali grožnje zaporskemu delavcu ($\chi^2(1, n = 239) = 21,54, p < 0,001$), (4) fizični napad na zaporsko osebje ($\chi^2(1, n = 239) = 19,51, p = 0,001$), (5) uničenje tuje lastnine ($\chi^2(1, n = 239) = 25,74, p < 0,001$) in (6) tatvina tuje stvari ($\chi^2(1, n = 239) = 20,88, p < 0,001$). Vse oblike odklonskega vedenja so bile zaznane pri večjem deležu preteklo viktimiziranih obsojencev v primerjavi z obsojenci, ki jih med prestajanjem zaporne kazni niso viktimizirali soobsojenci (tabela 4).

Tabela 4
Hi-kvadrat
test: primerjava
kršitev pravil
med obsojenci
glede na
predhodno
viktimiziranost
(obsojenci)

	Pretekla viktimizacija - DA (<i>n</i> = 89)		Pretekla viktimizacija - NE (<i>n</i> = 150)		χ^2	<i>df</i>	<i>p</i>
	Ne	Da	Ne	Da			
Med prestajanjem zaporne kazni sem kričal na soobsojenca ali mu grozil.	39,6	60,4	69,4	30,6	15,56	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil soobsojenca.	33,3	66,7	69,7	30,3	20,50	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem vpil ali grozil zaporskemu delavcu.	22,2	77,8	68,1	31,9	21,54	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil zaporskega delavca.	7,1	92,9	66,1	33,9	19,51	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem uničil nekaj, kar ni bilo moje.	21,9	78,1	68,6	31,4	25,74	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem ukradel nekaj, kar ni bilo moje.	0,00	100,0	65,6	34,4	20,88	1	< 0,001

* Vrednosti v tabeli so izražene v veljavnih odstotkih; vsi odgovori so bili merjeni na lestvici: 0 – Ne, 1 – Da; *df* – *degrees of freedom* (stopnje prostosti).

Rezultati so pokazali, da obstaja statistično značilna povezanost med preteklim nasilnim ravnanjem zaporskih delavcev nad obsojenci in naslednjim odklonskim vedenjem: (1) kričanje ali grožnje soobsojencu ($\chi^2(1, n = 239) = 13,47, p < 0,001$), (2) fizični napad na soobsojenca ($\chi^2(1, n = 239) = 22,93, p < 0,001$), (3) kričanje ali grožnje zaporskemu delavcu ($\chi^2(1, n = 239) = 43,28, p < 0,001$), (4) fizični napad na zaporsko osebje ($\chi^2(1, n = 239) = 23,93, p < 0,001$), (5) uničenje tuje lastnine ($\chi^2(1, n = 239) = 16,48, p < 0,001$) in (6) tatvina tuje stvari ($\chi^2(1, n = 239) = 20,88, p < 0,001$). Vse oblike odklonskega vedenja so bile zaznane pri večjem deležu preteklo viktimiziranih obsojencev v primerjavi z obsojenci, ki jih med prestajanjem zaporne kazni niso viktimizirali soobsojenci (tabela 5).

	Pretekla viktimizacija - DA (<i>n</i> = 38)		Pretekla viktimizacija - NE (<i>n</i> = 201)		χ^2	<i>df</i>	<i>p</i>
	Ne	Da	Ne	Da			
Med prestajanjem zaporne kazni sem kričal na soobsojenca ali mu grozil.	67,9	32,1	88,9	11,1	13,47	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil soobsojenca.	60,0	40,0	89,4	10,6	22,93	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem vpil ali grozil zaporskemu delavcu.	40,7	59,3	89,9	10,1	43,28	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem udaril, sunil ali brcnil zaporskega delavca.	21,4	78,6	88,2	11,8	44,29	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem uničil nekaj, kar ni bilo moje.	59,4	40,6	87,7	12,3	16,48	1	< 0,001
Med prestajanjem zaporne kazni sem ukradel nekaj, kar ni bilo moje.	33,3	66,7	86,6	13,4	23,93	1	< 0,001

Tabela 5

Hi-kvadrat test: primerjava kršitev pravil med obsojenci glede na predhodno viktimiziranost (zaporski delavci)

* Vrednosti v tabeli so izražene v veljavnih odstotkih; vsi odgovori so bili merjeni na lestvici: 0 – Ne, 1 – Da; *df* – *degrees of freedom* (stopnje prostosti).

6 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Nasilje, odklonsko vedenje in viktimizacija v zaporih predstavljajo velik problem po vsem svetu, ki ima resne posledice za obsojence med in po prestani kazni, zaporske delavce, implementacijo tretmajskih programov kot tudi za vsakodnevni potek dela v zaporu (Skarbek, 2016; Trulson idr., 2011; van Ginneken in Wooldredge, 2024). Konflikti med zaporskimi akterji so neizogibni, saj na relativno majhnem prostoru živi in dela veliko število posameznikov z zelo raznolikimi osebnostmi (Howard idr., 2020; Mazerolle idr., 2007), vendar pa morajo zaporski delavci v skladu z osnovnim poslanstvom tovrstne konflikte omejiti – popolna odprava je v praksi nemogoča. V študiji smo analizirali povezave med specifičnimi deprivacijskimi in importacijskimi dejavniki zapore ter viktimizacijo in odklonskim vedenjem obsojencev v slovenskih zaporih med prestajanjem kazni.

Prezasedenost zaporov in pomanjkanje zasebnosti se pogosto omenjata kot deprivaciji prestajanja zaporne kazni, ki imata negativen vpliv na pojav nasilja in posledične viktimizacije zaporskih akterjev, še posebej pa obsojencev (Beijersbergen idr., 2015; Bosma idr., 2020; van Ginneken in Wooldredge, 2024). Ugotovitve naše študije kažejo, da je povezanost med obliko nastanitve in viktimizacijo obsojencev nizka. Hkrati nismo zaznali povezanosti med obliko nastanitve in odklonskim vedenjem obsojencev (vključno z nasiljem). Obsojenci v samskih sobah so pogosteje poročali, da so bili žrtve tatvin. S praktičnega vidika je lažje ukrasti določeno stvar iz samske sobe, saj obsojenci niso vedno prisotni

v sobi in/ali je vedno ne zaklenejo, kar predstavlja primerno tarčo za storilce, saj gibanje obsojencev po traktu (hodnikih) čez dan ni omejeno. Rigidni standardi glede namestitve posameznikov v slovenskih zaporih, vključno s skupinskimi sobami, omogočajo kakovostne življenjske pogoje za zaprte osebe, kljub kronični prezasedenosti nekaterih zaporov. Smatramo, da večina obsojencev, kljub drugim (negativnim) izkušnjam z deprivacijami zavora (Sykes, 1958), življenjskih pogojev v slovenskih zaporih ne zaznavajo negativno; obsojenci najpogosteje kot problematične izpostavljajo soobsojence in ne standarde namestitve (Hacin in Meško, 2020).

Poleg deprivacij zavora na odklonsko vedenje in viktimizacijo med prestajanjem kazni vplivajo tudi individualne značilnosti in izkušnje posameznika, vključno s predhodno kaznovanostjo oziroma prestajanjem zaporne kazni (Berg in DeLisi, 2006; Howard idr., 2020; Steiner in Wooldredge, 2020; Steiner idr., 2017; Wolff idr., 2009). Rezultati statističnih testov kažejo, da je bilo povratnikom med prestajanjem zaporne kazni večkrat ukradena lastnina ter da so bili pogosteje vpleteni v nasilni incident z zaporskimi delavci; izpostaviti moramo, da je manj kot 10 % povratnikov v vzorcu fizično napadlo zaporske delavce med prestajanjem zaporne kazni. Verjetnost viktimizacije s tatvino narašča z dolžino kazni, še posebej v primerih, ko se obsojenci neustrezno prilagodijo na življenje v zaporu in v praksi »ne pazijo na svoje stvari«. Tradicionalne norme in vrednote zaporske subkulture so prepovedovale tatvine med obsojenci (Weinrath, 2016), vendar pa so se tovrstna dejanja razširila kot posledica rahljanja določil zaporskega kodeksa in sprememb v zaporski populaciji; številni obsojenci (primarno odvisniki in tujci) zavračajo »nenapisana pravila« med obsojenci.

Van Ginneken in Wooldredge (2024) sta poudarila, da ko zavori ne morejo zagotoviti smiselnih dejavnosti za obsojence, vključno s tretmajskimi programi, se tveganje za odklonsko vedenje in viktimizacijo v zaporih poveča. Ugotovitve naše študije kažejo nasprotno, saj so bili obsojenci, vključeni v tretmajске programe, pogosteje viktimizirani in so tudi sami izvajali odklonska ravnanja med prestajanjem kazni, kot obsojenci, ki v tovrstnih programih niso sodelovali. Možno je, da so bili obsojenci, vključeni v tretmajске programe, večkrat žrtve kričanja, groženj kot tudi nasilja soobsojencev ravno zato, ker so sodelovali v tretmajskih programih. Norme zaporske subkulture prepovedujejo sodelovanje z avtoritetami (tj. zaporskimi delavci) (Sykes, 1958; Weinrath, 2016). Obstaja pa tudi možnost, da so se obsojenci zaradi doživetih viktimizacij odločili za sodelovanje v tretmajskih programih. Odklonsko vedenje obsojencev, vključenih v tretmajске programe, lahko predstavlja obliko rutinske dejavnosti, ki hkrati povečuje verjetnost za viktimizacijo (Teasdale idr., 2016; Wooldredge in Steiner, 2013). Ugotovitve naše študije izpostavljajo predvsem odklonsko vedenje v obliki poškodovanja in tatvin tujih stvari, vendar pa je lahko odklonskost del agresivne države v zaporu kot oblike samozaščitnega vedenja zaprtih oseb, da preprečijo lastno viktimizacijo (McCorkle, 1992). Nadaljnje raziskovanje je potrebno za razjasnitev vzročno-posledične povezave med sodelovanjem v tretmajskih programih ter viktimizacijo in odklonskim vedenjem posameznikov.

Viktimizacija in odklonsko vedenje v zaporu sta pogosto povezana (Daquin in Daigle, 2021). Ugotovitve naše študije potrjujejo to domnevo, saj je bila

predhodna nasilna viktimizacija obsojencev ne glede na vrsto storilca (soobsojenci ali zaporski delavci) povezana z njihovo odklonskostjo med prestajanjem zaporne kazni, vključno z nasiljem; poudariti moramo, da je približno 15 % obsojencev poročalo o nasilju zaporskih delavcev nad njimi. Zweig idr. (2015) so izpostavili, da izpostavljenost obsojencev napadom ali grožnjam povečuje verjetnost za nasilnost žrtev v prihodnosti. Ugotovitve potrjujejo, da lahko med prestajanjem zaporne kazni pride do prekrivanja žrtve in storilca (Toman, 2019). Ne glede na to, ali je vzrok tega »preskoka« povračilni ukrep, premaganje storilca, ki je začel pretep, in/ali pripadnost določeni skupini (Edgar idr., 2003; Jacobs in Wright, 2006; McCorkle, 1992; van Ginneken in Wooldredge, 2024), ugotovitve jasno kažejo, da »nasilje rodi nasilje«.

Študija ima določene omejitve, ki jih je treba upoštevati pri interpretaciji ugotovitev. Kot prvo omejitev lahko navedemo problem iskrenosti sodelujočih, saj v empiričnih študijah vedno obstaja možnost, da sodelujoči podajajo socialno zaželene odgovore zaradi strahu pred razkritjem. Predvidevamo, da je zaradi narave študije, v kateri smo obsojence spraševali po pretekli viktimizaciji in odklonskem vedenju, nevarnost omenjenega pojava še večja. Posledično smo poskušali omejiti tovrstno vedenje z zagotovitvijo zaupnosti odgovorov pred samim anketiranjem. Druga omejitev izhaja iz same narave kvantitativnega raziskovanja, kjer sicer lahko identificiramo povezave med različnimi dejavniki, vendar smo omejeni pri interpretaciji vzročno-posledičnih zvez. Hkrati predstavlja omejitev tudi izbrana vrsta analiz (hi-kvadrat test), saj izvedba večkratnih primerjav brez uporabe korekcije za večkratno testiranje povečuje tveganje za pojav lažno pozitivnih rezultatov. Zadnja omejitev se kaže v reprezentativnosti vzorca, saj so bili v vzorec zajeti samo pravnomočno obsojeni posamezniki, ki so razumeli slovenski, hrvaški, bosanski, srbski ali angleški jezik; priporniki, nadomestno zaprti, mladoletniki in tujci, ki niso razumeli, katerega izmed omenjenih jezikov, niso bili zajeti v vzorec.

Kljub doprinosu študije k penološkemu znanju o viktimizaciji in odklonskem vedenju v zaporskem okolju bi v prihodnje veljalo izvesti poglobljeno viktimizacijsko in samoprijavitveno študijo v slovenskih zaporih, kjer bi z uporabo mešanih metod osvetlili temno polje nasilja in odklonskosti v zaporskem okolju ter identificirali dejavnike, ki vplivajo na odklonskost in viktimizacijo posameznikov med prestajanjem zaporne kazni.

UPORABLJENI VIRI

- Austin, J., Fabelo, T., Gunter, A. in McGinnis, K. (2006). *Sexual violence in the Texas prison system*. The JFA Institute.
- Beijersbergen, K. A., Dirkzwager, A. J. E., Eichelsheim, V. I., Van der Laan, P. H. in Nieuwebeerta, P. (2015). Procedural justice, anger, and prisoners' misconduct: A longitudinal study. *Criminal Justice and Behavior*, 42(2), 196–218. <https://doi.org/10.1177/0093854814550710>
- Bello, P. O. in Matshaba, T. D. (2025). The use of force within the 'four walls' and trust in correctional officials. *Corrections*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/23774657.2025.2610307>

- Berg, M. T. in DeLisi, M. (2006). The correctional melting pot: Race, ethnicity, citizenship, and prison violence. *Journal of Criminal Justice*, 34(6), 631–642. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2006.09.016>
- Bosma, A. Q., C. van Ginneken, E. F. J., Sentse, M. in Palmen, H. (2020). Examining prisoner misconduct: A multilevel test using personal characteristics, prison climate, and prison environment. *Crime & Delinquency*, 66(4), 451–484. <https://doi.org/10.1177/0011128719877347>
- Boxer, P., Middlemass, K. in Delorenzo, T. (2009). Exposure to violent crime during incarceration: Effects on psychological adjustment following release. *Criminal Justice and Behavior*, 36(8), 793–807. <https://doi.org/10.1177/0093854809336453>
- Clear, T. R., Hardyman, P. L., Stout, B., Lucken, K. in Dammer, H. R. (2000). The value of religion in prison: An inmate perspective. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 16(1), 53–74. <https://doi.org/10.1177/1043986200016001004>
- Clemmer, D. (1940). *The prison community*. Christopher Publishing House.
- Cochran, J. C. in Mears, D. P. (2017). The path of least desistance: Inmate compliance and recidivism. *Justice Quarterly*, 34(3), 431–458. <https://doi.org/10.1080/07418825.2016.1168476>
- Colvin, M. (1992). *The penitentiary in crisis*. State University of New York Press.
- Colvin, M. (2007). Applying differential coercion and social support theory to prison organizations: The case of the penitentiary of New Mexico. *The Prison Journal*, 87(3), 367–387. <https://doi.org/10.1177/0032885507304774>
- Daquin, J. C. in Daigle, L. E. (2021). The victim–offender overlap in prison: Examining the factors associated with group membership. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(23–24), NP13439–NP13462. <https://doi.org/10.1177/0886260519898427>
- Dumond, R. W. (2003). Confronting America's most ignored crime problem: The prison rape elimination act of 2003. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 31(3), 354–360. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/14584536/>
- Edgar, K., O'Donnell, I. in Martin, C. (2003). *Prison violence: The dynamics of conflict, fear and power*. Willan Publishing.
- Fagan, T. J., Wennerstrom, D. in Miller, J. (1996). Sexual assault of male inmates: Prevention, identification and intervention. *Journal of Correctional Health Care*, 3(1), 49–65. <https://doi.org/10.1177/107834589600300104>
- Finkelhor, D., Ormrod, R. K. in Turner, H. A. (2007). Poly-victimization: A neglected component in child victimization. *Child Abuse & Neglect*, 31(1), 7–26. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.06.008>
- Finkelhor, D., Ormrod, R. K. in Turner, H. A. (2009). Lifetime assessment of poly-victimization in a national sample of children and youth. *Child Abuse & Neglect*, 33(7), 403–411. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.09.012>
- Ford, J. D., Elhai, J. D., Connor, D. F. in Frueh, B. C. (2010). Poly-victimization and risk of posttraumatic, depressive, and substance use disorders and involvement in delinquency in a national sample of adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 46(6), 545–552. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.11.212>
- Goodstein, L., MacKenzie, D. L. in Shotland, R. L. (1984). Personal control and inmate adjustment to prison. *Criminology*, 22(3), 343–369. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1984.tb00304.x>

- Goossens, E., Robert, L. in Daems, T. (2023). Individual and contextual risk factors of prisoners' victimization: A best fit framework synthesis. *Aggression and Violent Behavior*, 70, 101826. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2023.101826>
- Hacin, R. in Meško, G. (2020). *The dual nature of legitimacy in the prison environment: An inquiry in Slovenian prisons*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-32843-6>
- Higgins, E. M., Smith, J. in Swartz, K. (2022). "We keep the nightmares in their cages": Correctional culture, identity, and the warped badge of honour. *Criminology*, 60(3), 429–454. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12306>
- Hochstetler, A. in DeLisi, M. (2005). Importation, deprivation, and varieties of serving time: An integrated-lifestyle-exposure model of prison offending. *Journal of Criminal Justice*, 33(3), 257–266. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2005.02.005>
- Hochstetler, A., Murphy, D. S. in Simons, R. L. (2004). Damaged goods: Exploring predictors of distress in prison inmates. *Crime & Delinquency*, 50(3), 436–457. <https://doi.org/10.1177/0011128703257198>
- Howard, M. V. A., Corben, S. P., Raudino, A. in Galouzis, J. J. (2020). Maintaining safety in the prison environment: A multilevel analysis of inmate victimisation in assaults. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 64(10-11), 1091–1113. <https://doi.org/10.1177/0306624x19871633>
- Huebner, B. M. (2003). Administrative determinants of inmate violence: A multilevel analysis. *Journal of Criminal Justice*, 31(2), 107–117. [https://doi.org/10.1016/s0047-2352\(02\)00218-0](https://doi.org/10.1016/s0047-2352(02)00218-0)
- Jacobs, B. A. in Wright, R. (2006). *Street justice: Retaliation in the criminal underworld*. Cambridge University Press.
- Jiang, S. in Fisher-Giorlando, M. (2002). Inmate misconduct: A test of the deprivation, importation, and situational models. *The Prison Journal*, 82(3), 335–358. <https://doi.org/10.1177/003288550208200303>
- Johnson, B. R., Larson, D. B. in Pitts, T. C. (1997). Religious programs, institutional adjustment, and recidivism among former inmates in prison fellowship programs. *Justice Quarterly*, 14(1), 145–166. <https://doi.org/10.1080/07418829700093251>
- Listwan, S. J., Daigle, L. E., Hartman, J. L. in Guastaferro, W. P. (2014). Poly-victimization risk in prison: The influence of individual and institutional factors. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(13), 2458–2481. <https://doi.org/10.1177/0886260513518435>
- Listwan, S. J., Sullivan, C., Agnew, R., Cullen, F. T. in Colvin, M. (2013). The pains of imprisonment revisited: The impact of strain on inmate recidivism. *Justice Quarterly*, 30(1), 144–168. <https://doi.org/10.1080/07418825.2011.597772>
- Mazerolle, P., Legosz, M., Jeffries, S. in Teague, R. (2007). *Breaking the cycle: A study of victimisation and violence in the lives of non-custodial offenders*. Crime and Misconduct Commission.
- McCorkle, R. C. (1992). Personal precautions to violence in prison. *Criminal Justice and Behavior*, 19(2), 160–173. <https://doi.org/10.1177/0093854892019002004>

- Modvig, J. (2014). *Violence, sexual abuse and torture in prisons*. V S. Enggist, L. Möller, G. Galea in C. Udesen (ur.), *Prisons and health* (str. 19–26). World Health Organization.
- O'Donnell, I. in Edgar, K. (1998). Routine victimisation in prisons. *The Howard Journal*, 37(3), 266–279. <https://doi.org/10.1111/1468-2311.00097>
- Perez, D. M., Gover, A. R., Tennyson, K. M. in Santos, S. D. (2010). Individual and institutional characteristics related to inmate victimization. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54(3), 378–394. <https://doi.org/10.1177/0306624x09335244>
- Reisig, M. D. in Meško, G. (2009). Procedural justice, legitimacy, and prisoner misconduct. *Psychology, Crime & Law*, 15(1), 41–59. <https://doi.org/10.1080/10683160802089768>
- Reisig, M. D. in Lee, Y. H. (2000). Prisonization in the Republic of Korea. *Journal of Criminal Justice*, 28(1), 23–31. [https://doi.org/10.1016/s0047-2352\(99\)00029-x](https://doi.org/10.1016/s0047-2352(99)00029-x)
- Rembert, D. A., Joseph, J. J., Threadcraft-Walker, W., Threadcraft, M., Brown, D., Soyele, O. E. in Henderson, H. (2022). Criminal liability for correctional officer the use of excessive force. *Crime, Law and Social Change*, 79, 105–128. <https://doi.org/10.1007/s10611-022-10036-z>
- Schultz, W. J. (2023). Correctional officers and the use of force as an organisational behaviour. *Criminology*, 61(3), 654–675. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12346>
- Skarbek, D. (2016). Covenants without the sword? Comparing prison self-governance globally. *American Political Science Review*, 110(4), 845–862. <https://doi.org/10.1017/S0003055416000563>
- Snyder, J. A., Fisher, B. S., Scherer, H. L. in Daigle, L. E. (2012). Unsafe in the camouflage tower: Sexual victimization and perceptions of military academy leadership. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(16), 3171–3194. <https://doi.org/10.1177/0886260512441252>
- Steiner, B. (2018). Measuring and explaining inmate misconduct. V J. Wooldredge in P. Smith (ur.), *The Oxford Handbook of prisons and imprisonment* (str. 235–245). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199948154.013.12>
- Steiner, B. in Wooldredge, J. (2020). *Understanding and reducing prison violence: An integrated social control-opportunity perspective* (1. izd.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315148243>
- Steiner, B., Ellison, J. M., Butler, H. D. in Cain, C. M. (2017). The impact of inmate and prison characteristics on prisoner victimization. *Trauma, Violence, & Abuse*, 18(1), 17–36. <https://doi.org/10.1177/1524838015588503>
- Sykes, G. M. (1958). *The society of captives*. Princeton University Press.
- Teasdale, B., Daigle, L. E., Hawk, S. R. in Daquin, J. C. (2016). Violent victimization in the prison context: An examination of the gendered contexts of prison. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 60(9), 995–1015. <https://doi.org/10.1177/0306624x15572351>
- Toman, E. L. (2019). The victim–offender overlap behind bars: Linking prison misconduct and victimization. *Justice Quarterly*, 36(2), 350–382. <https://doi.org/10.1080/07418825.2017.1402072>

- Trulson, C. R., DeLisi, M. in Marquart, J. W. (2011). Institutional misconduct, delinquent background, and rearrest frequency among serious and violent delinquent offenders. *Crime & Delinquency*, 57(5), 709–731. <https://doi.org/10.1177/0011128709340224>
- Turner, H. A., Finkelhor, D. in Ormrod, R. (2010). Poly-victimization in a national sample of children and youth. *American Journal of Preventive Medicine*, 38(3), 323–330. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2009.11.012>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2001). *Letno poročilo 2000*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2000.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2002). *Letno poročilo 2001*. https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2001_II.-del.pdf
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2003). *Letno poročilo 2002*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2002.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2004). *Letno poročilo 2003*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2003.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2005). *Letno poročilo 2004*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2004.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2006). *Letno poročilo 2005*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2005.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2007). *Letno poročilo 2006*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2006.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2008). *Letno poročilo 2007*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2007.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2009). *Letno poročilo 2008*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2008.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2010). *Letno poročilo 2009*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2009.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2011). *Letno poročilo 2010*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2010.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2012). *Letno poročilo 2011*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2011.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2013). *Letno poročilo 2012*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2012.pdf>

- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2014). *Letno poročilo 2013*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2013.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2015). *Letno poročilo 2014*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2014.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2016). *Letno poročilo 2015*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2015.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2017). *Letno poročilo 2016*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2016.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2018). *Letno poročilo 2017*. <https://podatki.gov.si/dataset/b553e84d-b030-4745-b54c-70a3a7ab21cf/resource/480aac4-d69b-4438-b640-724998d57c6b/download/letnoporocilo2017.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2019). *Letno poročilo 2018*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2018.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2020). *Letno poročilo 2019*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2019.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij. (2021). *Letno poročilo 2020*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2020.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2022). *Letno poročilo 2021*. https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2021_web.pdf
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2023). *Letno poročilo 2022*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2022.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2024). *Letno poročilo 2023*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2023.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2025). *Letno poročilo 2024*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2024.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS). (2026). *Letno poročilo 2025*. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila/Letno-porocilo-2025.pdf>
- Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS) (n. d.). O upravi za izvrševanje kazenskih sankcij. <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavu/uprava-za-izvrsevanje-kazenskih-sankcij/>
- van Ginneken, E. F. J. C. in Wooldredge, J. (2024). Offending and victimization in prisons: New theoretical and empirical approaches. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 77, 100667. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcj.2024.100667>

- Weinrath, M. (2016). *Behind the walls: Inmates and correctional officers on the state of Canadian prisons*. University of British Columbia Press.
- Windzio, M. (2006). Is there a deterrent effect of pains of imprisonment? The impact of "social costs" on the hazard rate of recidivism. *Punishment & Society*, 8(3), 341–364. <https://doi.org/10.1177/1462474506064701>
- Wolff, N., Blitz, C. L., Shi, J., Siegel, J. in Bachman, R. (2007). Physical violence inside prison: Rates of victimization. *Criminal Justice and Behavior*, 34(5), 588–599. <https://doi.org/10.1177/0093854806296830>
- Wolff, N., Shi, J. in Siegel J. A. (2009). Patterns of victimization among male and female inmates: Evidence of an enduring legacy. *Violence and Victims*, 24(4), 469–484. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.24.4.469>
- Wooldredge J. in Steiner B. (2013). Violent victimization among state prison inmates. *Violence and Victims*, 28(3), 531–551. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.11-00141>
- Wooldredge, J. D. (1994). Inmate crime and victimization in a southwestern correctional facility. *Journal of Criminal Justice*, 22, 367–381.
- Wooldredge, J. D., Griffin, T. in Pratt, T. (2001). Considering hierarchical models for research on inmate behavior: Predicting misconduct with multilevel data. *Justice Quarterly*, 18(1), 203–231. <https://doi.org/10.1080/07418820100094871>
- Wright, K. N. (1991). The violent and victimized in the male prison. *Journal of Offender Rehabilitation*, 16(3-4), 1–26. https://doi.org/10.1300/J076v16n03_01
- Wright, K. N. (1993). Prison environment and behavioral outcomes. *Journal of Offender Rehabilitation*, 20(1-2), 93–114. https://doi.org/10.1300/j076v20n01_07
- Yim, H. N., Vieraitis, L. M. in Noh, K. (2024). Why people in prison disobey the rules: The influence of legitimacy on misconduct in South Korean prisons. *Victims & Offenders*, 19(7), 1379–1399. <https://doi.org/10.1080/15564886.2024.2367446>
- Zweig, J. M., Yahner, J., Visser, C. A. in Lattimore, P. K. (2015). Using General Strain Theory to explore the effects of prison victimization experiences on later offending and substance use. *The Prison Journal*, 95(1), 84–113. <https://doi.org/10.1177/0032885514563283>

O avtorjih:

- Dr. Rok Hacin**, izredni profesor za kriminologijo, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija. E-pošta: rok.hacin@um.si
- Dr. Gorazd Meško**, redni profesor za kriminologijo, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija. E-pošta: gorazd.mesko@um.si